

Kamer der Volksvertegenwoordigers.

ZITTINGSJAAR 1921-1922.

WETSONTWERPEN

HOUDENDE HET

STATUUT VAN 'S LANDS VERDEDIGING

ALGEMEENE MEMORIE VAN TOELICHTING.

Onderhavige memorie betreft de volgende wetsontwerpen :

Militie en werving (in te dienen).

Kaderwet (in te dienen).

Lichamelijke opleiding en militaire voorgeoefendheid (*Parlementaire bescheiden*, n° 431, van 5 Juli 1921).

Betrekkingen voorbehouden aan de vrijwilligers en de opnieuwdienenden (*Parlementaire bescheiden*, n° 237, van 17 Mei 1922).

Statuut der reserve-officieren (*Parlementaire bescheiden*, n° 148, van 29 Maart 1922.)

Talenstelsel in het leger (in te dienen).

Wet ter verleenng van kredieten voor de verbetering van het opleidingsmaterieel (in te dienen).

Wet op de opeischingen (*Parlementaire bescheiden*, n° 150, van 29 Maart 1922).

Wet op den stand en de bevordering der officieren (in te dienen).

Wet op de nijverheidsmobilisatie (in te dienen).

INLEIDENDE BESCHOUWINGEN.

1. — Het Statuut van 's Lands verdediging begrijpt een zeker aantal wetten, die onmogelijk kunnen versmolten worden uit reden hunner talrijke en ingewikkelde beschikkingen — doch, die een ondeelbaar geheel vormen door het gemeenschappelijk doel dat zij nastreven : een stevige en voldoende inrichting van 's Lands strijdmachten.

Hier dienen in begrepen :

- 1° De wet op de lichamelijke opleiding en de militaire voorgeoefendheid;
- 2° De wet op den vrijwilligen dienst (betrekkingen voorbehouden aan de vrijwilligers en opnieuwdienenden);
- 3° De wet houdende het statuut der reserve-officieren;
- 4° De militie- en wervingswet;
- 5° De kaderwet;
- 6° De wet ter verleening van kredieten voor de verbetering van het opleidingsmaterieel;
- 7° De taalwet;
- 8° De wet op de opeischingen;
- 9° De wet op den stand en de bevordering der officieren;
- 10° De wet op de nijverheidsmobilisatie.

2. — De ontwerpen 1°, 2°, 3° en 8° zijn reeds ingediend. (Parlementaire bescheiden n° 431, 237, 148, 150). Zij zijn, inderdaad, van zulken aard, dat er kan over beraadslaagd worden zonder de voornaamste vraagpunten, die de wetgever moet oplossen, vooruit te loopen.

Welk ook de beschouwde diensttijd weze, wat de inrichting van het leger ook zijn moet, — vermits men den last der militaire verplichtingen zóó streng mogelijk wil beperken — is het noodzakelijk, de voorbereiding van de jeugd tot hare taak, reeds vóór de inlijving te bevorderen.

Eveneens, dient de aanwerving verzekerd van eene kern van vrijwilligers en opnieuwdienenden, in staat de miliciens op te leiden, en vakkundig geschoold in eene techniek, die gedurig verbeterd wordt.

Ook moet er voor de reserve-officieren een statuut uitgewerkt worden waarbij hunne aanwerving, hunne opleiding, hunne bevordering verzekerd worden, en dat de hun toegekende rechten en voordeelen nader bepaalt.

Ten slotte, dienen ook de voorwaarden bepaald, waarin het leger, in geval van mobilisatie, bij wijze van opeisching, in zijne bevoorrading en in zijne aanvullende uitrusting moet kunnen voorzien.

Deze vier ontwerpen werden dus geenszins ingediend met het verlangen het Parlement tot een bepaald statuut te binden : de aanneming ervan laat al de meeningen vrij, in zake door de militaire herinrichting te huldigen grondbeginselen.

De toestand is, echter, anders, nu de ontwerpen 4°, 5°, 6° en 7° weldra zullen ingediend worden, waarin het voornaamste gedeelte van die herinrichting besloten ligt.

De tijd is dus gekomen om, door eene algemeene memorie van toelichting, het werk, waarvan de Regeering, eensgezind, de Kamer verzoekt de verwezenlijking door te drijven, uiteen te zetten en te rechtvaardigen. Eene bijzondere en uitvoerige Memorie van Toelichting, die binnen de palen van onderhavig werk moet onderzocht worden, zal niettemin elk wetsontwerp voorafgaan.

3. — Met reden werd er gezegd dat de lasten in geld, manschappen en diensttijd, die de Natie zich voor de voorbereiding van hare militaire verdediging oplegt, de verzekeringspremie vertegenwoordigen, waardoor zij zich vrijwaart tegen de risico's waaraan zij blootgesteld is wegens het gevaar, dat haar van uit den vreemde kan bedreigen.

België is oprecht vredelievend. Het verlangt vurig naar den dag waarop het Menschdom, door gelijktijdige ontwapening aller volkeren en de instelling eener Internationale Rechtsmacht, die hare uitspraak kan doen eerbiedigen, de wereldheerschappij van het Recht zal kunnen begroeten. Niets van wat er kan toe strekken om te voorkomen dat zulk een aanslag als die, waarvan het pas geleden het slachtoffer was, nog kunne gepleegd worden, laat het onverschillig. Doch het Parlement, zonder onderscheid van partij, heeft meermaals zijn besluit te kennen gegeven, intusschen de veiligheid van het Vaderland tot het uiterste te verzekeren. De afschuwelijke theorieën die, in geval van aanranding uit den vreemde, lafheid en zelfvernedering aanprediken, vinden in onze vergaderingen geene aanhangers. Het ware dus nutteloos hier het beginsel te verdedigen, krachtens hetwelk de militaire plicht voor iederen weerbaren burger de eerste en heiligste plicht is, wanneer de onafhankelijkheid van het Belgenvolk en de onschendbaarheid van het nationaal grondgebied in gevaar zijn.

Is het, echter, noodig, in dit werk, een inleidend hoofdstuk te wijden aan het gevaar dat moet afgeweerd worden, en namelijk aan de beoordeeling der middelen waarover een wraakzuchtig Duitschland, in afzienbaren tijd, zou kunnen beschikken? Ik denk het niet. Eenerzijds, om haar de gepaste technische nauwkeurigheid voor eene grondige bespreking van het vraagpunt te geven, zou deze studie ons te ver leiden. Anderzijds, is iedereen op de hoogte van den toestand. Het werk der Ontwapenings-commissies, aangesteld door 't verdrag van Versailles, is voorzeker niet vruchteloos geweest: zulks blijkt duidelijk uit al het oorlogsmaterieel dat tot hiertoe werd vernield. Het blijft niettemin waar dat Duitschland, krachtens het Verdrag, in de Reichswehr en de Sicherheitspolitzei een leger van kaders blijft behouden, dat als geraante voor een algemeene mobilisatie kan dienen; dat het beschikt over aanzienlijke geoefende reserven, die men zóó gedrild, samenhangend en tuchtvol als vroeger tracht te houden; dat het de lichamelijke opleiding der nieuwe geslachten bevordert: opleiding, die de militaire voorgeoefenheid sterk nabij komt; dat de ontdekte hoeveelheden verborgen materieel laten veronderstellen dat zeer vele geheime stapelplaatsen aan de navorschingen der toezichters werden onttrokken; dat, ten slotte, de

militaire geest en de imperialistische betrachtingen zorgvuldig onderhouden worden door machtige inrichtingen, wier onverholen of geheime werking op den geestestoestand van het Duitsche volk een invloed uitoefent, die voor den Wereldvrede zou kunnen gevaarlijk worden. Voegt daarbij wat er kan voorzien worden van de voorwaarden van een toekomstigen oorlog — bij voorbeeld, het aanwenden, in massa, van bombardement-vliegtuigen, gemakkelijk bekomen door de mobilisatie van de burgerlijke vliegtuigen, of het gebruik van stikgassen aan wier verbetering het vernuft der uitvinders onverstoord kan werken — en dan schijnt het wel dat hier de noodige elementen om de onbetwistbaarheid van een ernstig en blijvend gevaar buiten kijf te laten, voorhanden zijn.

Mocht het Parlement het gepast oordeelen meer breedvoerige beweegredenen te vragen, dan zouden hem bovendien, voor 's lands belang noodzakelijk geachte ophelderingen verstrekt worden.

Laat ons deze waarheid diep in het gemoed prenten : een leger wordt niet uit de mouw geschud : om het te vormen behoeven er tal van jaren; 't is niet op 't oogenblik van 't onmiddellijk gevaar dat de kortzichtigheid der stonden van schijnbare veiligheid kan verholpen worden.

I

DE PERSOONLIJKE EN ALGEMEENE DIENST

1. — Eerst en vooral dienen de elementen bepaald waarover men kan beschikken, om, vervolgens, de nationale verdediging in te richten. De persoonlijke en algemeene dienst is ongetwijfeld de eerste van die elementen.

Niemand vraagt nog naar de plaatsvervanging van vroeger, en 't is dus overbodig over het persoonlijk karakter der verplichting uit te weiden. Maar zoo is het niet gelegen met haar algemeen karakter- en sommigen zijn geneigd terug te keeren tot den vooroorlogschen toestand en slechts een bepaald gedeelte van het jaarlijks oproepbaar contingent binnen te roepen, of zelfs het aantal in te lijven miliciens op een beperkt cijfer te stellen.

Zulke achteruitgang zou onaannemelijk zijn, afgezien zelfs van het hoogtepil van het aantal strijders dat België, op 't oogenblik van het gevaar, moet kunnen in linie stellen. Moest het zelfs bewezen zijn, dat er dartoec niet zooveel strijders behoeven als de oproeping van al de beschikbare militieklassen er opleveren, dan zou het nog beter zijn het leger samen te stellen uit minder klassen, dan het cijfer der door iedere klasse geleverde miliciens door eene gedeeltelijke aflichting te beperken. De oorlog heeft, inderdaad, het weerzinwekkend karakter aangetoond van een stelsel dat jonge weerbare mannen thuis laat, terwijl oudere mannen, vaak gehuwd en huisvader, het vuur in worden gezonden. De afkeuring zelf die thans weegt op de vrijgestelden die, zonder wettige reden, niet vrijwillig zijn binnengegaan, bewijst in welke mate het nationaal geweten er door gekrenkt werd.

Wat meer is, reeds in vreedstijd is het gebleken hoe moeilijk het is onder de miliciens te onderscheiden dezen die wel, en diegenen die niet moeten optrekken; de loting wordt door niemand meer voorgestaan, en het instellen van bevoordeeligde categorieën kan niet verdedigd worden. Ten slotte, een leger is van des te grooter waarde, hoe jonger, hoe leniger en hoe kloeker de soldaten zijn, waaruit het bestaat. Men moet dus, in ieder geval, zoo weinig mogelijk strijdende klassen hebben. En die waarheid blijkt zonneklaar, daar de diensttijd korter en de militaire vorming, dienvolgens, niet zoo voltooid en duurzaam wezen zal.

In plaats van het aantal opgeroepen te beperken, moet men er zich, integendeel, toe beijveren er zooveel mogelijk te hebben, en alleen zulke lichamelijke oorzaken tot vrijstelling aan te nemen, die den man volslagen ongeschikt maken. Hier nog, dient er met de ervaring rekening gehouden. In oorlogstijd bestaan er tal van in 't belang van 't leger onmisbare hulpbetrekkingen of diensten achter 't front, die oneindig min gevaarlijk zijn dan de eigenlijk gewapende dienst. Wordt er dus, benevens de voor alle wapens geschikte miliciens, geene categorie van min geschikten aangewezen, aan wie deze betrekkingen voorbehouden zijn, en die er reeds van in vreedstijd toe voorbereid worden, dan staat men vóór de verplichting deze plaatsen reeds in 't begin van den veldtocht, aan strijdenden toe te vertrouwen. En hier ook, kwetst die uitkiezing de openbare

meening diep, en kan zij niet vrij blijven van 't verwijt van kuiperij en partijdigheid. Men dient dus zijn toevlucht te nemen tot den meest algemeensten dienst en tot de instelling van eene categorie van « helpers », uitsluitend aangewezen door 't geneeskundig onderzoek, dat de jongelingen moeten ondergaan.

5. — Is het echter mogelijk, bij 't uitwerken van de wet op de militie en de werving, geen de minste rekening te houden met wat men vroeger de zedelijke redenen tot vrijstelling noemde — ten minste met de meest gerechtvaardigde dezer redenen?

Zulks was de meening niet van het Département van Binnenlandsche Zaken, in overleg met het Departement van Landsverdediging.

Wanneer de vrijstellingen voor hen, die geestelijke, onderwijzer of zeeman willen worden, afgeschaft waren, bleef de bijzondere toestand der groote familiën en deze van de kostwinners nog te beschouwen.

Het bleek niet gepast, inbreuk te maken op het beginsel der algemeenheid van den dienst, met eigenlijke vrijstellingen te verleenen. Maar aangenomen werd, dat er rekening zou gehouden worden met de familiëvereischen, bij middel van uitstel van oproeping.

Het aantal belanghebbenden werd tot het minimum gebracht, door de miliciens — op voorwaarde dat er niet meer aanvragen zouden zijn dan een door de inrichting van het leger opgelegd ten honderd — in de ruimste mate het recht te laten hunnen militairen dienst, naar believen en naar goeddunken van hunne omgeving, te doen tusschen hun achttien en vijf en twintig jaar. Dit doel is bereikt door de combinatie der vervroegde oproepingen en gewone uitstellen. Slechts wanneer het ten honderd der aanvragen om uitstel overtroffen wordt, zullen de bijzondere commissies zetelen, en zullen de gewone uitstellen regelmatig verleend worden volgens de gerechtvaardigde gevallen, die de wetgever zal bepalen.

Wanneer zij de gewone uitstellen zullen genoten hebben, kunnen de belangwaardigste kostwinners, en zoolang dat zij den kost moeten verdienen, nog tien bijkomende uitstellen bekomen. Zij, die deze laatste grens bereiken, zullen dan rechtstreeks aangewezen worden voor de ongeoefende aanvullingsreserve, die maar in geval van mobilisatie kan opgeroepen worden.

Ten slotte, zullen de oudsten van zes kinderen der niet welstellende families een onbeperkt uitstel bekomen, en dus onmiddellijk bij de ongeoefende aanvullingsreserve ingeschreven worden.

Al die beschikkingen staan duidelijk omschreven in de militie- en wervingswet, die tevens de instelling van militie-rechtsmachten voorziet. De eenvoudige en spoedige werking dezer rechtsmachten zal alle waarborg van volstrekte onpartijdigheid geven.

6. — Naar er voorzien wordt en volgens de statistieken, zal de toepassing van die maatregelen eene klasse opgeroepen miliciens van nagenoeg 55,000 man opleveren, onder wie er ongeveer 7,000 alleen voor den hulpdienst zullen geschikt zijn.

Het dagelijksch aantal aanwezigheidsdagen in vreedetijd, zonder rekening te houden met de wederoproeping en mits den voorgestelden dienstdag als aangenomen te houden, zal zoodoende ongeveer 70,000 bedragen (bestendig kader en klasse onder de wapens). Dit middelcijfer wederoproeping inbegrepen, zal omtrent 80,000 bereiken, in plaats van 113,000, huidig cijfer. Het aantal werkdadige divisies zal bijgevolg, van 12 tot 9 zinken, dit van de legerkorpsstaven en van de werkdadige troepen, die er van afhangen, van 6 tot 4. Die verminderingen zijn het onvermijdelijk gevolg van de inkrimping der getalsterkten. Laat er ons, inderdaad, aan herinneren dat wij, voor 't oogenblik, meer dan ééne militieklasse onder de wapens hebben, daar het overgangsstelsel werd ingevoerd om de klassen te kunnen oefenen, die van 1914 tot 1918 geene opleiding hadden ontvangen, en dat dit stelsel ten einde loopt met de inlijving van de klasse 1923.

Met het voorgesteld stelsel, kunnen er voor elke elementaire eenheid (compagnie, eskadron, batterij) recruten genoeg aangewezen worden, om de opleiding van den troep en het kader op voldoende wijze te verzekeren. Er dient, echter, niet uit het oog verloren dat wij onder den oorlog, eene zware crisis in de geboorten hebben doorworsteld, en dat het, bijgevolg, zou gepast zijn doeltreffende maatregelen te nemen om de overeenkomende crisis in de getalsterkte te verhelpen, wanneer de binnen de tijdruimte 1914-1918 geboren miliciens zullen binnengeroepen worden.

7. — Zal men beweren dat die vredesgetalsterkte, hoe beperkt zij ook weze ten opzichte van den huidige toestand, nog overdreven is?

Vooreerst antwoorden wij dat de voorziene dienstdag heelemaal door de militaire opleiding benomen wordt, en dat er, uit dit oogpunt, slechts het « militieleger » kan mee tot stand gebracht worden, en niet het « kazerneleger », reeds geoefend en onder de wapens gehouden voor aan de eigenlijke opleiding vreemde doeleinden. Het hoogtepeil van de getalsterkte hangt dus hoofdzakelijk af van het cijfer der jaarlijksche klasse, en van dit van het tot zijne opleiding en tot de organische voorbereiding van de mobilisatie, noodzakelijk bevonden bestendig kader.

Maar, bovendien, dient er rekening gehouden :

1° Met het feit dat de getalsterkte, *die de individuele opleiding heeft ontvangen en zijne gemeenschappelijke opleiding voortzet*, lang niet dezelfde is als de aanwezige getalsterkte. 't Is maar vier maanden na zijne inlijving dat de milicien mag beschouwd worden als tot die categorie behoorend. En het is maar dan da hij de diensten kan bewijzen, die het Land met recht van het Leger mag verwachten, en dat hij, ook in geval van gevaar, mee te velde kan trekken. Zal dit noodzakelijk bestendig element in de voorziene inrichting te talrijk zijn? Natuurlijk niet.

2° Met het feit, dat er, eenerzijds, een noodzakelijk verband bestaat tusschen de aanwezige getalsterkte en de organische belangrijkheid van het leger op vredesvoet — anderzijds, tusschen deze en die van het leger, dat reeds den eersten dag eener mobilisatie moet optrekken.

Het eerste verband volgt uit de noodzakelijkheid elke elementaire eenheid genoeg recruten te geven, op gevaar af de algemeene opleiding van het leger te schaden : wij zijn de graatmagere compagnies van vóór den oorlog met hunne nadeelige gevolgen, nog niet vergeten. Het tweede verband spreekt vanzelf, vermits de moeilijkheid reserve-eenheden tot stand te brengen, de waarde en den samenhang er van, natuurlijk afhangen naargelang de bestendig georganiseerde macht verdubbeld, verdriedubbeld of vervierdubbeld zal worden. Zoo er dus aangenomen wordt : 1° dat men niet meer groote eenheden dan het dubbel der groote bestendige eenheden onmiddellijk tot den strijd kan aanwenden, en dat deze verdubbeling zelfs dient voorbereid door de samenstelling van « bestendige kernen » of « mobiliseer-centrums » ; 2° dat het aantal groote eenheden in bestendig bedrijf moet berekend worden naar de huidige getalsterkte, dan ziet men in dat de voorziene gemiddelde aanwezigheid ons in staat stelt niet meer dan de *volstrekt* noodzakelijke inspanning voor te bereiden.

Laat ons, inderdaad, niet uit het oog verliezen dat het Belgisch leger, wanneer het gemobiliseerd wordt, onmogelijk eenen tijd kan voorzien waaronder het nog niet zou kunnen optreden. Eens de oorlog verklaard, moet het strijdvaardig zijn, zoo wij de schending van het grondgebied, de overrompeling, al de oorlogsgriuwelen op eigen grond willen afweren. Onze ligging, evenals onze geschiedenis laten daaromtrent geenen twijfel over. Eerst en vooral, moeten er dus dadelijk gemobiliseerde geöefende troepen genoeg zijn, bekwaam om den eersten schok zegevierend het hoofd te bieden. Dat het land, later en onder de hoede dezer bescherming, de opleiding of de nieuwe opleiding zijner reserve voltooie, dat er nieuwe formaties tot stand komen, dat zijne gebeurlijke bondgenooten hunne hulp in materieel en manschappen kunnen verleenen : opperbest. Maar dat alles berust op de onderstelling dat het leger van vreedestijd, versteekt met zijne beste mobiliseerbare elementen, zijne taak op de grenzen heeft kunnen volbrengen.

Het is vooral de algemeene dienst, die ons moet in staat stellen daarin te voorzien.

II.

GEWESTELIJKE INDEELING.

8. — Bij 't uitwerken van onderhavig statuut, moest de gedachte der gewestelijke indeeling natuurlijk de aandacht boeien.

De gewestelijke indeeling biedt ontegensprekelijke technische voordeelen aan : eenvoudige werking der mobilisatie; zedelijke band, van vóór de inlijving, onder de soldaten, band, die na den dienst blijft bestaan en den samenhang van den troep bevordert; gemakkelijke omgang tusschen de opgeroepen en de kaders die hen, in geval van mobilisatie, zouden aanvoeren.

Maar, anderzijds, wegen er zeer ernstige bezwaren tegen op, en de oorlogservaring heeft er den zwaren aard van aangetoond. Het is van belang die bezwaren in volle licht te stellen, te bepalen hoe en in welke mate het mogelijk is er aan te ontsnappen, en bij de samenstelling van het leger een gevaarloos regionalisme in te voeren.

9. — Zoo de zaak eerst beschouwd wordt uit het oogpunt van de samenstelling van de troepenkorpsen eener groote eenheid, dan blijkt het noodzakelijk — vooral met den uiterst korten dienstdtijd waarover men beschikt — den milicien zooveel mogelijk aan te wenden mits rekening te houden met zijne vakkunde. De verbetering van het oorlogsmaterieel, het steeds aangroeiend verschil der taken waartoe de soldaat dient opgeleid, de hoe langer, hoe ingewikkelder « machine », waar de alleenstaande man slechts een elementair raderwerk van is, en die maar draait door de streng geregelde samenordering van de individueele werkingen, dat alles maakt dat de « geweerschutter » van vroeger haast heelemaal de plaats heeft geruimd voor « gespecialiseerden ». Zou het in vele gevallen niet voordeelig zijn deze te kiezen uit de mannen die een bepaald stiel, een bepaald beroep uitoefenen, waarvoor aangepaste lichamelijke of verstandelijke bekwaamheid behoeft? En hoe die keuze doen, wanneer een gewest — voornamelijk steedsch, van nijverheid of landbouw — niet genoeg recruten van de eene of de andere categorie zal opleveren, terwijl een ander gewest te veel ontbrekende elementen zou bezitten?

Dit hoofdgebrek van het stelsel zal maar kunnen te keer gegaan worden, indien de « zifting » niet zuiver aardrijkskundig gedaan wordt — indien er voor gezorgd wordt dat de gewesten uitgestrekt genoeg zijn om er nagenoeg een in verhouding gelijk aantal stedelingen, nijveraars, landbouwers in te vinden — zoo men, bijgevolg, aanneemt dat de administratieve cellen waaruit het indeelingsgewest bestaat, nu juist niet vast aaneen moeten liggen.

10. — Wordt het vraagpunt vervolgens beschouwd uit het oogpunt van wat er in oorlogstijd omgaat, dan ziet men in dat de taak van het commando bijzonder moeilijk wordt, wanneer zijne beslissingen, waarbij er aan elementen van het

leger uiterst bloedige opdrachten opgelegd worden, voor gevolg hebben op bijzondere wijze een deel van het land te treffen. Dit bezwaar zal des te ernstiger zijn waar het gewest en de eenheid kleiner zijn, als, bijgevolg, de miliciens uit de verschillende gewesten minder moesten dooreengemengd zijn, zoodanig dat, ten slotte, de opoffering van één bataljon, ééne compagnie, in feite, de opoffering van heel de jeugd uit één kanton of ééne gemeente zijn zou. Dat geeft dan aanleiding tot ergerlijke ongelijkheid, die moeilijk zou geduld worden, en op het beslissend oogenblik, de tucht van het leger, evenals het moreel van het land in gevaar zou kunnen brengen.

Om dat te vermijden, moet men dus zeer uitgestrekte gewesten voorzien en niet beneden de elementaire groote eenheid dalen, die is : de infanterie-divisie waarbij de miliciens worden ingedeeld, zonder inachtneming van hunne streek, om de volledige menging beter te verzekeren.

11. — Ten slotte, en dit houdt verband met wat wij zooveel hebben uiteengezet, het blijkt dat het onaannemelijk zou zijn, zelfs per divisie, uitsluitend Vlaamsche of uitsluitend Waalsche gewesten te vormen. Want dit ware de gebeurlijke ongelijkheid der gevraagde opofferingen met een zweem partijdigheid verzwaren, zweem, waar 's vijands agenten, die niet kunnen geweerd worden, niet zouden nalaten voordeel uit te trekken, om in het leger tweedracht te zaaien. Want het onvermijdelijk gevolg zou, in feite, twee afzonderlijke legers tot stand brengen en den militairen dienst beletten die groote en edele school van nationale vaderlandsliefde te zijn, waarin Vlaming en Waal elkander leeren keeren, begrijpen en liefhebben.

12. — Dit onderzoek leidt tot de gevolgtrekking dat het nuttig is, voor iedere divisie infanterie, een indeelingsgewest te vormen, uit een bepaald aantal zooveel mogelijk aaneengrenzende arrondissementen samengesteld, maar hoofdzakelijk zóó gekozen dat er eene regelmatige verhouding besta, eenerzijds, uit elementen uit de stad, de nijverheid, den landbouw, anderzijds, uit Vlaamsche en Waalsche elementen, daarna worden de miliciens in de divisie zelf gemengd volgens de dienstbehoeften en met inachtneming van de hoogerstaande beschouwingen.

Dit zou dubbel voordeelig zijn. Vermits de divisie haar eigen wervingsbron bezit, zal er onder de miliciens, in een zekere mate, een band van gemeenschappelijken oorsprong bestaan. En het zal, bovendien, mogelijk zijn den zetel harer garnizoenen te vestigen, hetzij in het gewest zelf, hetzij op de plaatsen met de gemakkelijkste verkeersmiddelen met de betrokken arrondissementen, zoodat de milicien onder zijn militairen dienst, gemakkelijker het bezoek der zijnen zou kunnen ontvangen, en de permissies en verloven, waarop hij recht heeft, beter genieten. Die voordeelen vergoeden, mijns inziens, het eenigst bezwaar dat stand houdt, 't is te zeggen den zwaarder last die een der gewesten zou kunnen te beurt vallen, wegens de militaire rol die het mogelijk in den veldtocht zou te vervullen hebben.

Het commando zou, inderdaad, in zulk geval, althans er niet kunnen van

beschuldigd worden geluisterd te hebben naar beschouwingen waar het welzijn van den dienst niet meê geëerd is, en dat is wel 't voornaamste.

De legerkorpstroepen zullen natuurlijk aangeworven worden in de streken der divisies waaruit het korps bestaat; de legertroepen - - en voorloopig het bezettingsleger uit Rijnland — zullen over heel het land aangeworven worden.

Dit stelsel omvat, wel te verstaan, in rechte en in feite, de ruimste gelijkstelling van beide talen in het leger, buiten het commando, dat Fransch moet zijn om één te zijn. Dit uiterst gewichtig punt moet in 't bijzonder onderzocht worden.

III.

DE VOORWAARDEN VAN DEN KORTEN DIENSTTIJD.

13. — Wij hebben de formules vastgesteld voor de aanwerving van het contingent en voor de indeeling ervan. Nu komen we tot het vraagpunt van den werkelijken diensttijd, dien allen zoo kort mogelijk wenschen, en welke, dienvolgens, moet berekend worden volgens de voordeeligste algemeene voorwaarden waaronder hij de beste uitslagen kan opleveren. Dit hoofdstuk is gewijd aan 't onderzoek van die voorwaarden, die eerst moeten verwezenlijkt zijn, en aan de uitvoerings-formules ervan.

14. — Alle onderwijs wordt gegeven volgens een pedagogisch beredeneerd programma, waarin de « werkstonen » geleidelijk verdeeld worden over de vakken, die men het noodzakelijk zal bevonden hebben theoretisch en practisch aan te leeren : de militaire opleiding kan in geen anderen zin opgevat worden.

Daaruit volgt dat de regelmatige en spoedige gang der militaire opleiding zal afhangen :

1° Van een voldoende talrijk en bekwaam kader van leermeesters en ook van specialisten, belast met die diensten, waartoe men in een normalen diensttijd onmogelijk kandidaten kan voorbereiden : en dit punt leidt tot het vraagstuk van den vrijwilligen dienst ;

2° Van den staat van verstandelijke en lichamelijke voorbereiding der « leerlingen » bij den aanvang der opleiding : dat is het vraagpunt « schoolplicht » « lichamelijke opleiding » « militaire voorgeoefendheid ». En daar het de slechtste leerlingen zijn die den gewonen gang der opleiding vertragen, is het ook het vraagpunt der vervroegde inlijving voor hen, die het minimum van verstandelijke of lichamelijke vorming niet hebben, dat met recht kan geeischt worden ;

3° Van den staat van het leermaterieel : dat is het vraagpunt van het in te stellen bijzonder fonds om dit materieel op de hoogte van de behoeften te brengen.

Deze punten zullen wij achtereenvolgens onderzoeken.

15. — Het kader van leermeesters en de specialisten moeten vrijwilligers zijn. Het is dus de vrijwillige dienst zelf die moet aangemoedigd worden, door voordeelen van aard om genoeg mannen van goeden wil te overhalen.

De bestaande voordeelen kunnen niet als doelmatig genoeg aanzien worden. Indien wij, inderdaad, over een betrekkelijk groot kader (14,000 man) beschikken, dank zij het groot aantal vrijwilligers en opnieuwdienenden van na den wapenstilstand, toch stellen we vast dat het aantal nieuwe dienstnemingén ieder jaar afneemt en zelfs dezen laatsten tijd gedaald is op een maandcijfer van nagenoeg 80.

Welnu, de behoeften van het leger aan leermeesters en specialisten, zooals wij het opvatten, bereiken ongeveer 25,000 man, waaronder :

9,790 onderofficieren,
7,580 korporaals,
800 ambachtslieden,
1,150 soldaten specialisten,

en voegt men bij deze cijfers de door de vereischte bestendige kern noodzakelijke getalsterkte voor het tweede leger, wiens rol wij verder zullen uitleggen, de vrijwilligers tijdens de eerste dagen van hunnen dienst en die nog geoefend worden, en diegenen die in 't exaam niet bekwaam zullen blijken om gegradeerde of specialist te worden — dan ziet men in dat het opgegeven totaal ten volle gerechtvaardigd is.

Hoe nu dit kader aangeworven? Met de aan de vrijwilligers toegekende geldelijke voordelen te verhoogen? Deze oplossing zou aannemelijk zijn, zoo we niet tegengehouden waren door onverhiddelijke begrootingsmogelijkheden. Er moest dus naar een ander middel uitgezien worden. Ik heb gedacht dat het kon gevonden worden door den duur der dienstverbintenis te brengen op vijf of tien jaar, en mits den vrijwilliger, na dien dienstdtijd, eene burgerlijke betrekking toe te zeggen, waarvoor hij de noodige kennis zal kunnen opdoen hebben. Dan zou de militaire loopbaan eenvoudig het begin schijnen van eene burgerlijke loopbaan, waarin de toekomst van den belanghebbende alleen zou afhangen van zijne eigen verdiensten en van zijnen arbeid, en waarin hij zou opgenomen worden met een zekeren dienstouderdom, die de onder de wapens doorgebrachte jaren zou vergoeden. Dit voordeel zou, tevens, aan het leger een jong en ondernemend kader van onderofficieren en een zeer bekwaam reserve-kader geven, en de aanwerving bevorderen van diegenen, die zich, zelfs tegen betaling, niet zouden laten verleiden door het vooruitzicht heel hun leven in de lagere kaders van het leger te slijten.

Nu, 't is daar dat er dient gezocht, vermits het aantal militaire « roepingen » volstrekt onvoldoende is gebleken.

Nu moeten nog de voorbehouden betrekkingen bepaald worden. Natuurlijk, moeten er zooveel mogelijk zijn, en ver boven de wezenlijke behoeften, opdat de aanvragers eene groote vrijheid van keuze zouden hebben, en ook om te hunnen voordeel geen monopolie in te stellen, die allen anderen toegang tot de bewuste loopbanen zou uitsluiten. Ik ben dus van meening dat we ons moeten wenden tot al de besturen van Staat, provincies en gemeenten, tot de liefdadigheidsinstellingen en tot de groote instellingen die van de openbare machten afhangen — en hun vragen dit voorrecht toe te passen op de meest uiteenloopende betrekkingen, met dien verstande, dat ieder candidaat blijk moet geven van zijne bekwaamheid om ze bekleeden.

Het is te begrijpen dat zulk voorstel weerstand ontmoet. Er zou maar kunnen van afgezien worden indien men voldoende doelmatige, geldelijke of andere middelen vooruitzette om den vrijwilligen dienst te bevorderen. Laat ons nu niet trachten te voorzien wat dit voorstel zou opleveren : alleen dan, wanneer het

practisch toegepast wordt, zullen we kunnen zeggen of het voldoende is, of, indien men — in een of anderen zin — tot eene herziening zal moeten overgaan. Het voornaamste is onmiddellijk alles te doen wat redelijker wijze mogelijk is, om de onmisbare getalsterkte samen te stellen en te behouden. Zonder leermeesters, zonder specialisten; geene opleiding en geen leger. Hieruit blijkt hoe hoogstdringend het noodzakelijk is tot daden over te gaan en de wet zoo spoedig mogelijk te kunnen toepassen.

16. — Nu de leerlingen.

De graad van voorbereiding van 't gemiddeld aantal van hen, die zich bij de inlijving vóór den leermeester zullen komen aanmelden, moet opgevoerd worden. Laat ons daartoe rekenen op de uitwerkselen van den schoolplicht. Laat ons ook rekenen op de lichamelijke opleiding en de militaire voorgeoefendheid : de eerste toevertrouwd aan het Departement van Kunsten en Wetenschappen, waar zij zich versmelt met het onderwijs in de school — de tweede toevertrouwd aan het privaat initiatief of, bij dezès ontstentenis, aan de gemeenten, en onder het toezicht van het Departement van Landsverdediging.

Van de lichamelijke opleiding zullen we alleen dit zeggen : dat, behoudens enkele amendementen die zullen ingediend worden, het ontwerp der Regeering op hetzelfde neerkomt als het ontwerp dat de Heer Destrée had ingediend, in zijne hoedanigheid van Minister, en dat hij opnieuw heeft voorgelegd, gebruik makend van het recht van parlementair initiatief.

De militaire voorgeoefendheid zullen we, echter, nader bepalen. Zij zou drie graden begrijpen — alleen de eerste zou als noodzakelijk aanzien worden, terwijl de twee andere voorbereidend zouden zijn tot de vrijwillige vorming van candidaat-onderofficieren en reserve-officieren. Wat zou 't programma van den eersten graad zijn ?

Den 18^e Januari 1922, schreef het dagblad « Le Peuple » daarover de volgende regels :

« Volgens ons, wil militaire voorgeoefendheid niet zeggen, voorbarig soldaat spelen, en nog minder, de jeugd indeelen over schoolbataljons. Dit beduidt dat de jeugd lichamenlijk moet voorbereid worden tot de hardheden van den militairen dienst, zedelijk tot haren plicht jegens het land, en wetenschappelijk door ze te onderrichten in al wat, in het militair beroep, den burger nuttig is of nuttig kan zijn. Het is, inderdaad, niet noodig, soldaat geweest te zijn om 25 of 30 kilometer af te leggen, om zijne plaats te houden in eene groep, om eene kaart te kunnen lezen en er zich van te bedienen, om, in één woord, tal van zaken te kennen, die de levenservaring alleen aanleert, die zóó nuttig zijn en samengevat zijn in de alom bekende uitdrukking : « zijn plan kunnen trekken » of, zoo men verkiest, « het stelsel D ».

Beter kan 't niet gezegd, en voegt men daarbij eenige individueele schietoefeningen met het geweer en de kennis van de samenstelling van het wapen en van het onderhoud ervan, dan mag men deze gepaste bepaling van den eersten graad der militaire voorgeoefendheid, die de jongelingen van 17 tot 19 jaar zullen moeten ontvangen, ten volle goedkeuren.

Wat zal er echter gebeuren met de ongeletterden, met degenen, die geene lichamelijke opleiding hebben genoten, met de « niet-voorgeoefenden »? Zullen deze « slechte leerlingen » de opleiding van heel hunne klas vertragen? Zal het noodig zijn, opdat zij kunnen « volgen », den dienstdag van hunne makkers te verlengen? Natuurlijk niet. Het is logisch hun te vragen zich vóór deze laatste aan te bieden, twee maanden in de twee eerste gevallen, ééne maand in het derde geval, dit alles onvereenigbaar, om in staat te zijn met de voorgeoefenden vooruit te gaan wanneer deze binnenkomen. Dit begrip, aangenomen in het ontwerp Destrée, was reeds aangeprezen door generaal de Maudhuy in een artikel in de « Revue bleue » (Februari 1920).

Is dit eene straf? In 't geheel niet. De belanghebbenden hebben er, integendeel, alle voordeel bij gelijk te worden gesteld met hunne meer gelukkige studiemakkers. De straf ware dat de anderen niet zouden mogen naar huis gaan, om de opleiding van de onvolleerde elementen te kunnen voltooien, omdat de algemeene gang der onderrichting zou vertraagd zijn.

Wij voegen er bij dat de te ondergane lichamelijke proef bij overgangsmaatregel zou vereenvoudigd worden, om de « vóórinlijving » slechts bij uitzondering toe te passen; zij zou verscherpt worden, naarmate het in te voeren wettig stelsel van kracht zou worden. Evencens, zou de maatregel, wegens ontoereikende militaire voorgeoefendheid, maar kunnen toegepast worden drie jaar nadat de wet van kracht werd.

17. — Laat ons, ten slotte, over het leermaterieel spreken.

Het bijzonder fonds waarvan de stichting aangevraagd is, zou 27 miljoen bedragen.

Het zou bestemd zijn :

a) Om de kazernen, waar zulks nog niet bestaat, electrisch te verlichten, om den vollen dag in beslag te kunnen nemen en, bijgevolg, veel meer werkuren te hebben;

a) Tot het aanleggen van verbeterde en meer banen voor schietoefeningen op korten afstand, en tot het voltallig maken van de garnizoenschietbanen;

c) Tot het bouwen van oefeningsafdaken en -loodsen, om bij alle weder in open lucht te kunnen werken;

d) Tot het aanleggen van rijbanen;

e) Tot het aankopen van leer- en oefenmaterieel,

f) Tot het aanleggen van turnzalen en pleinen voor lichamelijke opleiding;

g) Om het schietveld van Beverloo om te werken en van het noodige te voorzien;

h) Tot het aankopen van materieel en van munitie voor de militaire voorgeoefendheid.

In dit alles is er geen spraak van een tweede infanterie-kamp aan te leggen, dat, nochtans, onbetwistbaar noodzakelijk is, uit reden van onze huidige militaire inrichting en van de noodzakelijkheid, uit oorzaak van den korten dienstdag.

langer in het kamp te vertoeven. De geldelijke toestand van den Staat heeft er ons toe aangezet het aanleggen van dit tweede kamp uit te stellen, des te meer daar het Kamp van Beverloo, voordeelig en aanhoudend aangewend, toereikend kan zijn tot wanneer de bezetting in Rijnland ten einde loopt.

De bezettingstroepen doen geen kamp, daar hunne opleiding in andere omstandigheden geschiedt. Wanneer de terugkeer van die troepen zal tegemoet gezien worden, zullen de noodige credieten aan het Parlement moeten gevraagd worden.

18. — Al die voorwaarden bijeen zijn vervat in drie onderscheidene wetsontwerpen, waarvan er reeds twee ingediend zijn. Wij verwijzen er naar, voor alles wat de toepassingsmodaliteiten der hoogerstaande beginselen betreft.

IV.

DIENSTTIJD.

19. — De bij het statuut zoo kort mogelijke dienstdiensttijd, bedraagt :

Acht maanden voor de Hulpdiensten ;

Tien maanden voor de Infanterie en de Zware Artillerie ;

Twaalf maanden voor de Technische wapens ;

Dertien maanden voor de Cavalerie en de bereden Artillerie.

De voor de soldaten der hulpdiensten opgelegde dienstdiensttijd, die vaste betrekkingen in de troepenkorpsen en diensten moeten waarnemen, is berekend op voet van twee maanden elementaire opleiding (marsch, tucht, enz.) en daarna zes maanden werkdadigen dienst in een van die betrekkingen. Zoodoende kunnen de 7,000 hulpsoldaten eener militieklasse 3,500 vaste betrekkingen in vredesdienst waarnemen, en derhalve evenveel voor den gewapenden dienst geschikte mannen er bij laten blijven.

De dienstdienstermijnen der technische wapens, der Cavalerie en der bereden Artillerie, die langer zijn dan deze der Infanterie, zijn gebillijkt door het feit dat die wapens uitgebreider theoretische en practische kennis vergen (opdracht der bijzondere wapens, paardrijden, enz.).

Voor de bereden troepen is de dertiende maand onmisbaar, om de klassen te kunnen laten incenshuiven, wat noodzakelijk is om de onervaren recruten, gedurende de eerste maand van hunnen dienst, het verzorgen van de paarden niet over te laten.

Dit zijn de redenen van het aannemen van een verschillenden dienstdiensttijd, verschil, dat verklaard wordt door den aard der diensten, die moeten bewezen worden en den omvang der te verkrijgen kennis.

20. — De rechtvaardiging van den dienstdiensttijd der Infanterie vereischt een dieper onderzoek.

De gemengde commissie had twaalf maanden voorgesteld. In 't bezit van het huidig ontwerp, heeft de Hoogere Raad van Landsverdediging de meening geopperd dat de bij het ontwerp voorziene dienstdiensttijd niet voldoende is om een stevig leger samen te stellen, omdat de recruit een herhaalde opleiding moet genieten, 't is te zeggen, diep genoeg ingeprent en herhaald om niet te vroeg vergeten te zijn, en omdat er dient voor gezorgd te allen tijde, eene toereikende geoefende kern onder de wapens te hebben.

Mijn besluit is niettemin genomen, met inachtneming van menigvuldige beschouwingen. De nieuwe voorwaarden waaronder de opleiding zal gegeven worden, nadat de maatregelen die wij zooeven in het derde hoofdstuk hebben opgegeven, zullen aangenomen zijn, zijn van aard die opleiding veel betere uitslagen te zien opleveren en een staat van zaken te verhelpen waarover de legeroversten, voor het oogenblik, met reden klagen. Die uitslagen zullen nog

beter worden door de toepassing van het inlijvingsstelsel, dat wij verder zullen bepalen; en, bijgevolg, houdt de vergelijking met het « statu quo » geen steek. De nieuwe opvatting, die ik voornemens ben uit te werken voor de inrichting van de wederoproeping en de voorbereiding van de mobilisatie der reserves, tastte, mijns inziens, wat de kern betreft, de waarde van den ingeroepen bewijsgrond aan. Ten slotte, moest er aan den staat onzer financiën gedacht worden, die de uiterste inkrimping van den budgetairen last oplegt, en aan den staat van de gemiddelde openbare meening, die natuurlijk wars zou zijn van alle verlenging van den huidige diensttijd en volstrekt een zoo kort mogelijken diensttijd met doorgedreven opleiding vraagt. Over 't algemeen, schenen die redenen mij doorslaand toe.

Bij 't sluiten van zijn beraadslaging en met algemeene stemmen heeft de Hoogere Raad van Landsverdediging willen vaststellen dat het door den Minister voorgesteld stelsel uit de elementen, waarvan hij de schikking onderstelt « het meeste voordeel trekt als technisch mogelijk is ».

21. — Het voor de Infanterie voorziene opleidingsprogramma bestaat uit drie phasen: individueele, bij de militaire eenheid, gedurende vier maanden; gemeenschappelijke, tot den graad: bataljon, groep, regiment, gedurende vier andere; algemeene, tot den graad: divisie, en voor de manœuvres, gedurende de twee laatste. De omvang van de aan te leeren stoffen, het aantal zittingen, die nuttigerwijze aan 't werk kunnen besteed worden; de verdeeling van die zittingen over de vakken, dat alles, grondig onderzocht, toont aan dat de voorziene diensttijd tot het uiterst minimum is ingekrompen. De laatste phase wordt in 't kamp doorgebracht. Opdat zij eindige met het beeld van wat de mobilisatie zou zijn, om eveneens de opeenvolgende klassen in aanraking te brengen, valt de laatste maand kamp samen met eene maand wederoproeping van een oudere klasse. Gedurende die laatste maand, die de kroon op 't opleidingswerk zet, zal de divisie dus manœvreeren met de getalsterkte die zij nagenoeg in oorlogstijd zou hebben, en onder het bevel van den overste, die de verantwoordelijkheid zou hebben haar ten strijde te voeren.

Maar dit programma kon niet verwezenlijkt worden onder het stelsel der dubbele inlijving. De noodzakelijkheid altijd eene kern geoefende mannen in iedere eenheid onder de wapens te houden, voor het geraante en de dekking, heeft, inderdaad, tot hiertoe, wanneer de diensttermijn één jaar of minder bedraagt, tot de inlijving van de klasse per half contingent geleid, om de incenshuiving te verzekeren. Daaruit volgt dat één zelfde korps ten volle aan gebrek van gelijksoortigheid lijdt, uit het oogpunt van den opleidingsgraad der elementen waaruit het bestaat, en dat eene divisie naar het kamp trekt met soldaten, sommigen met drie maanden, en anderen met negen maanden opleiding. Onnoodig hierover uit te weiden om de bezwaren in te zien welke dit stelsel — thans toegepast — biedt, zoo voor het hooger commando, als voor het kader en den troep. Die bezwaren zijn zóó groot, dat de afschaffing ervan den diensttijd een veel beteren uitslag zou doen opleveren, dan nu het geval is.

En daar heb ik mij afgevraagd of het onmogelijk was anders te handelen. Uit een grondige, technische studie van het vraagstuk, scheen het mij, niettegen-

staande sommige tegenovergestelde meeningen, toe van neen. De kern? Het geraamte? Mits de eenige inlijving aan te nemen, zal die bij sommige korpsen niet bestaan dan gedurende den tijd tusschen het vertrek van de oudere klasse, en het einde der individueele opleiding van de klasse onder de wapens, zegge zes maanden. Maar die zes maanden volgen op de kampperiode gedurende dewelke twee klassen een doorgedreven africhting hebben gekregen. Volgens mij, kunnen die twee klassen, in dezen korten tijd, hunne opleiding zoodanig niet vergeten hebben dat zij, in geval van wederoproeping, niet als geraamte voor de andere gemobiliseerde elementen kunnen dienen.

De dekking? Mits de inlijving van legerkorps tot legerkorps over zekeren tijd te verdeelen, zullen wij altijd, ten minste één legerkorps onder de wapens hebben, dat zijne individueele opleiding voltooid heeft, en bijgevolg vaardig is om zich bij ons bezettingsleger te vervoegen en het te versterken. Bovendien zal het werkdadig leger in zijn geheel — of eerste leger — gemobiliseerd worden door de oproeping van ten hoogste drie klassen : deze voorzorgsmaatregel is zóó gewichtig niet, dat hij niet op het eerste sein van internationaal gevaar zou kunnen getroffen worden, en ons in staat stellen onmiddellijk over al onze legerdivisies op vredesvoet bijeen te kunnen beschikken, om den vijand het hoofd te bieden en de mobilisatie van de reserve-divisies — of tweede leger — te dekken.

Zoo is het aannemen van het beginsel *der eenige inlijving per legerkorps* gerechtvaardigd, met eene verdeling over zekeren tijd, verdeling waardoor de korpsen uit het binnenland naar 't kamp kunnen gaan tijdens de zomermaanden, waarin het gevaar ook het grootst kan zijn. Het stelsel der dubbele inlijving zal, evenwel, in stand blijven voor de divisies van het bezettingsleger. Voor die divisies zijn de opleidingsomstandigheden — zooals wij 't zegden — verschillend, en, bovendien, is het onmogelijk dat er geen geoefende getalsterkte bestendig onder de wapens weze voor de wacht — en politiediensten. Dit legerkorps zal dus maar aan het stelsel der eenige inlijving onderworpen worden, wanneer de bezetting in Rijnland ten einde zal zijn en wanneer het Kamp van Beverloo onvoldoende worden zal.

De tweevoudige inlijving blijft ook in stand voor de legertroepen.

22. — Hoe zullen, met het stelsel van den tienmaandendienst, de twee overblijvende maanden van 't jaar aangewend worden in de korpsen? Ik ben van meening dat het oogenblik geschikt zal wezen om de algemeene opleiding van het kader voort te zetten (bijzondere schoolleertijden, enz.), om een deel der beschikbare oefenmeesters aan de opleiding van de vóóringelijken te besteden; om aan de anderen de rust en de verloven te verleenen die zij, wegens de doorgedreven opleiding, niet vroeger hebben kunnen genieten.

De korpsdiensten kunnen verzekerd worden door de bestendigen, door de hulpsoldaten en de vóóringelijken.

23. — Maar met den dienst beneden twaalf en dertien maanden kunnen de candidaat-reserve-officieren, de ervaring bewijst het, niet voldoende gevormd worden. Voor hen is het volstrekt noodzakelijk het bij de wet voorziene maximum, dertien maanden, op te leggen. Inderdaad, na in de scholen theoretisch gevormd

te zijn, moeten zij het troepenleven deelen en zich gewennen aan het practisch commando in 't garnizoen en in 't kamp.

Daaruit volgt eene moeilijkheid van werving die lastig is om op te lossen. Mag er op gerekend worden dat er genoeg intellectueelen vrijwillig zullen vragen om reserve-officier te worden, en zich van de opgelegde verplichtingen zullen kwijten? Iedere militieklasse van het stelsel van algemeenen dienst, moet, nochtans, haar ten honderd reserve-officieren opleveren; en die officieren moeten dan ook de vereischte beroepsbekwaamheid bezitten om hun ambt uit te oefenen. Bij de mobilisatie bestaat het lager kader meest uit reserve-officieren: zijn er niet genoeg of zijn zij onbekwaam, dan is de nationale verdediging zelf in gevaar.

Na een grondige beraadslaging, heeft de meening dat er vooreerst een oproep tot den goeden wil der intellectuele klassen moest gericht worden, de bovenhand behaald. Zij zullen begrijpen dat het hun vaderlandsche plicht is eenen last aan te nemen, waardoor zij in 't gevaar de rol kunnen vervullen die hun in de gewone levensomstandigheden ten deel valt. Moesten zij, echter, niet vrijwillig de medewerking verleenen die de behoeften van het leger vereischen, dan zal de wet den Minister van Landsverdediging ertoe machtigen voor zekere bepaalde categorieën hoogeschool-studenten en gelijkgestellten, de benoeming tot den graad van reserve-officier verplichtend te maken.

Deze beschikking is geenszins uitermate streng. Zij is van kracht, zelfs in Zwitserland, waar de wet bepaalt dat « ieder burger die den militairen plicht verschuldigd is, verplicht is eenen graad te aanvaarden, de aan dien graad verbonden plichten te vervullen, en het hem begeven commando waar te nemen ».

Het logisch gevolg ervan zal zijn dat het verleenen van de vervroegde oproeping, aan de jongelingen der gebeurlijk verplichte categorieën, zal afhangen van eene bekwaamheidsproef tot de studiën voor reserve-officier, proef waaraan, trouwens, alle miliciens kunnen deelnemen. Zooniet, zouden de jongelingen van 18 jaar, die hunne middelbare studiën nog niet voleind hebben, de gebeurlijke verplichting die op hen rust, van zich kunnen afschudden, met vroeger binnen te komen.

Bovendien regelt het statuut der reserve-officieren de aan hunne hoedanigheid verbonden rechten en voordeelen, evenals hunne bevordering. Het zal bestudeerd worden om ieders goeden wil zooveel mogelijk aan te wakkeren.

24. — Alles samengenomen :

Naar de meening van den Minister, is de voorgestelde dienstdtijd volstrekt de kortst mogelijke, die ten volle aan de hoofdzakelijkste vereischten der opleiding voldoet.

Hij kan maar toereikend zijn, indien al de bij het statuut voorziene voordeelige voorwaarden werkelijkheid worden.

Hij moet intensief aangewend worden: zulks zal de overheerschende bezorgdheid zijn in de keuze van de stelsels, evenals in de leiding van het algemeen onderwijs van het leger, dat aan de bevoegdheid en het geweten der verantwoordelijke oversten is toevertrouwd.

V.

INRICHTING VAN HET LEGER.

25. — Met de aldus bepaalde elementen : algemeene dienst ; gewestelijke indeeling ; bijzondere opleidingsvoorwaarden ; dienstdadig ; geldt het nu te bepalen wat onze militaire inrichting zijn zal, eens dat we 't er voor houden dat de verplichtingen van den milicien vijf en twintig jaar bedragen.

26. — Eerst dient er gesproken over het werkdadig leger, of eerste leger. Het is samengesteld als volgt :

Negen Infanterie-divisies : iedere divisie telt drie regimenten Infanterie ; een bataljon Mitrailleurs ; één regiment Veldartillerie ; één bataljon der Genie ; één Vervoerkorps.

Vier Staven van Legerkorps : uit twee of drie divisies ; met de Legerkorps-troepen die er van afhangen ; een brigade Half-zware Artillerie ; een bataljon der Genie ; ééne Lichte Groepeerings (cavaleristen, wielrijders, auto-kanons) ; een Vervoerkorps.

De Legertroepen : 't is te zeggen, ééne divisie Zware Legerartillerie uit zes regimenten ; de Legergenie en de Technische Troepen, het Seintroepenkorps ; de Militaire Luchtvaartdienst ; het korps Torpedisten en Zeesoldaten ; één Vervoerkorps.

De divisie Cavalerie bestaande uit twee brigades en vijf regimenten, het vijfde dient om de lichte groepeerings van twee reserve-legerkorpsen te vormen ; één regiment Jagers-wielrijders ; één regiment Rijdende Artillerie ; ééne compagnie wielrijders der Genie ; één Vervoerkorps.

De divisies en de legerkorps-troepen mobiliseeren op zich zelf bij middel der jongste militieklassen. Hun aantal zal verschillen volgens het wapen, doch mag nooit grooter zijn dan vier. De legertroepen mobiliseeren met de acht eerste klassen. De divisie Cavalerie staat de overvloedige der acht eerste klassen af aan 't Vervoerkorps.

Laat ons herhalen dat de milicien, na zijn werkelijken dienst uitgedaan te hebben, en terwijl hij tot het eerste leger behoort, aan eene wederoproeping, in 't kamp, is gehouden.

27. — Wanneer zijn dienstdadig bij 't eerste leger om is, gaat de milicien over tot het tweede leger, bestaande uit de vier volgende klassen en dat ook negen Infanterie-divisies begrijpt, gelijk de negen werkdadige divisies, en twee groepeerings van Legerkorps-troepen, waardoor het aantal soortgelijke groote eenheden, bij de mobilisatie van 4 op 6 kan worden gebracht.

Zooals er hooger werd gezegd, zal dit tweede leger in een gebeurlijken oorlog, van eerst af, samen met het eerste leger, oprukken. Weshalve dit leger den

noodigen samenhang en de noodige stevigheid dient gegeven, uitslag, die zal bekomen worden door twee middelen : het bestaan van « bestendige kernen » en wederoproeping.

28. — Al de organismen van het tweede leger hebben een beperkt kader : één officier per compagnie, één kapitein per bataljon, één hooger officier per regiment, één generaal aan 't hoofd van de divisie. Elke eenheid telt enkele gegradeerden en specialisten.

De rol van dit kader is : de depots van allen aard te bewaken; het materieel, de wapenen en den voorraad van alle slag te onderhouden; de mobilisatie voor te bereiden; doch vooral — buitengewoon bedrijvige rol — de miliciens van het tweede leger tijdens de wederoproeping af te richten.

29. — Gedurende de vier jaar dat hij bij het tweede leger blijft, is de milicien gehouden aan vier jaarlijksche oproeping, waarvan drie van zes dagen en een van ééne maand.

De oproeping voor zes dagen geschiedt in 't garnizoen. Zij hebben ten doel eens per jaar, de elementaire eenheid : compagnie, eskadron, batterij te vormen. Heel de bestendige kern van het bataljon neemt er deel aan met elke eenheid. De miliciens die elkander reeds kennen van in den tijd toen zij samen bij 't eerste leger dienden, komen opnieuw met elkaar in voeling; zij leeren er de gegradeerden kennen die hen, in geval van mobilisatie, zouden aanvoeren; zij nemen die week oefeningen te baat om de hoofdzakelijke punten van het programma der individueele opleiding te overzien.

De wederoproeping voor ééne maand geschiedt in 't kamp. De Infanterie-divisie, hare 4 klassen sterk, aangevoerd door gansch haar werkdadig en haar reserve-kader, oefent zich eene maand lang onder de leiding van den overste, die ze in 't gevecht zou aanvoeren. Uit deze inrichting volgt dat de wederoproeping voor ééne maand onverschillig zal plaats grijpen tijdens één der 4 dienst-jaren bij het 2e leger, naargelang van de toerbeurt der divisie, waartoe de milicien behoort, bij de verdeling der kampperioden.

30. — De divisies van het 2e leger beschikken dus over hun eigen kern en hun bijzonder geraamte. De samenhang is er verzekerd en de opleiding onderhouden door gepaste middelen. Bij de mobilisatie, worden zij niet uit den grond gestampt : zij worden niet aangevoerd door geïmproviseerde kaders. Zij leven een bestendig bestaan, zóó sterk niet als in gewonen tijd, op vollen werkelijken voet tijdens de wederoproeping. Zij begrijpen klassen die nog jong, weerbaar en voor den veldtocht geschikt zijn. In oorlogstijd zullen zij ontegenzeggelijk van grootere waarde zijn dan die van de troepen die, zooals in 1914, zouden samengesteld worden, bij ontubbeling, wanneer het niet meer mogelijk is genoegzaam geoefende manschappen uit vreedetijd te bekomen, om het kader en de kern van heel de gemobiliseerde Natie te vormen.

Zij zullen aangewend worden volgens de behoeften, 't zij afzonderlijk, 't zij door vermenging van de divisies der twee legers in de zes korpsen waaruit het veldleger zal bestaan.

31. — De twee volgende klassen vormen de geoefende aanvullings-reserve. Daarbij komen eene ongeoefende aanvullings-reserve, bestaande uit de twee klassen jongelingen van, op 't oogenblik der mobilisatie, 18 en 19 jaar, de uitgestelden en, desgevallend, elementen der klasse onder de wapens, die heel hunne individueele opleiding nog niet hebben ontvangen.

32. — Zoo zullen wij beschikken over een veldleger 18 divisies sterk met reserve-manschappen om de verliezen te vergoeden, en van stonden aan vaardig om naar de grenzen te rukken. In den huidige toestand van Europa mag men zeggen dat deze krijgsmacht beantwoordt aan onze verplichtingen tegenover ons zelve en ons in staat stelt het aandeel te leveren dat ons zou opgelegd zijn in de gemeenschappelijke verdediging tegen eene nieuwe bedreiging van uit het Oosten.

Zij beantwoordt ook aan onze middelen in materieel. De divisies van het 2^e leger zullen eerst de uitrusting krijgen der drie werkdadige divisies, die door de herinrichting naar de reserve-divisies zullen overgaan. De uitrusting der zes andere divisies is van nu af reeds verzekerd door het in dienst stellen in de werkdadige divisies, van nieuw en verbeterd materieel, waardoor de reserve-divisies een nog goed materieel zullen krijgen. Het Parlement is voorzeker van meening dat er over dit punt niet breedvoeriger dient uitgeweid.

Het zal voldoende zijn te weten dat deze nieuwe inrichting spoedig zal tot stand gebracht zijn, zonder buitengewone middelen, en alleen door 't spel der normale begrotingen.

33. — Blijft te voorzien hoe de klassen, na de tiende, zullen aangewend worden.

De vijf jongste vormen de hulptroepen : arbeiders der Génie, G. V. C. politie- en bezettingstroepen, enz. Het commando zal natuurlijk het recht hebben ze op de doelmatigste wijze, volgens de heerschende behoeften aan te wenden, en het is niet aannemelijk de rol, die hun kan begeven worden, op voorhand onveranderlijk te omlijnen. De opgegeven bestemmingen gelden dus en kunnen alleen als aanwijzing gelden.

De tien laatste klassen zullen voornamelijk voor de nijverheidsmobilisatie dienen, met inachtneming van hunne vakkunde, en om, ten genoegen van de noodwendigheden van het leger, over tuchtvolle werkkrachten te beschikken. Weldra zal er een wetsontwerp op de nijverheidsmobilisatie ingediend worden.

34. — Deze inrichting beantwoordt aan de huidige behoeften van 's lands verdediging. Zij is zóó eenvoudig en zóó lenig dat zij gemakkelijk kan aangepast worden aan omstandigheden waarvan de ontwikkeling onmogelijk met zekerheid kan worden voorzien, — zonder onze militaire instellingen nogmaals te moeten 't onderst boven keeren.

België moet inderdaad zoowel bereid zijn om zijne voorbereiding tot den oorlog te versterken — moest de internationale gezichteinder verduisteren — als om zijne bewapening te beperken, eens dat tastbare bewijzen, en geen schijn of hoop alleen meer — mochten aantoonen dat het gevaar afneemt en uitbrandt.

De nieuwhed van het stelsel ligt in het tot stand brengen van het tweede leger, van zijne bestendige kern, van zijne afwisselende bedrijvigheid. In een artikel, verschenen, in 1920, in de *Revue Militaire Générale*, schreef generaal Thévenot « dat met den diensttijd die thans kan verwezenlijkt worden, het leger uit vrede-tijd niet meer de kern zou kunnen zijn van heel het gemobiliseerd leger; het kan niet meer dienen dan als kern voor de eenheden waaruit het bestaat, en die zullen aangevuld worden door de mobilisatie der jongste klassen ». « Zou men in de vroegere dwaling kunnen volharden » schreef hij, « en blijven voortgaan met uit de korpsen van in vrede-tijd, de kern van heel het gemobiliseerd leger te willen vormen? Voorzeker niet. De ervaring van 1914 heeft de ongemakken van zulk een stelsel reeds aangetoond, en men moet zich niet misleiden omtrent wat voortaan die bestendige kern zijn zou, rondom dewelke de reserven zich zouden moeten scharen ». En verder : « Zulks laat geen twijfel over. Willen we in vrede-tijd geene hooge getalsterkten onderhouden ten koste van overgrootte begrootingsuitgaven, en van 't Land gevergdde zware opofferingen, toch is het voorzichtig af te breken met een versleten stelsel, ingegeven door de oude overleveringen der Duitsche mobilisatie, zooals die vijftig jaar geleden in voege waren. Men moet den moed hebben zijne toevlucht te nemen tot methoden — hoe nieuw ze ook zijn — die aan den huidige toestand beantwoorden, en een stelsel invoeren dat ons in staat stelt sterk te blijven zonder uitgeput te raken door het onderhouden van de gebeurlijke krijgsmacht, die ons noodzakelijk kan zijn. »

Van deze meening uitgaande, heeft men zich geschikt naar de bijzondere noodwendigheden der Belgische mobilisatie. In 't begin hebben wij ze aangetoond.

35. — Het wetsontwerp op de kaders, dat eerstdaags zal ingediend worden, zal aan de noodwendigheden der voorziene inrichting beantwoorden. Daarin zullen de organische cijfers voorkomen die het Commando der aldus samengestelde gewapende sterkte vergt. Van stonden aan kan er gezegd worden dat de indeeling der kaders in de wapens en diensten, op zulke wijze bestudeerd wordt dat al de officieren gelijke kans tot bevordering hebben.

Anderzijds, ligt de herziening van de wet van 1836 op den toestand en de bevordering der officieren, voor 't oogenblik, ter studie. Het wetsontwerp waartoe dit onderzoek aanleiding zal geven, dient ook in verband te staan met het statuut van het leger. Het heeft grootendeels betrek op de waarde en het moreel van het officierenkorps, hoofdbestanddeel voor de waarde van 't leger zelf.

VI.

TALENSTELSEL.

36. — Voor het nationaal leger, waarin al de Belgen even goed dienen onthaald, moet een talenstelsel ingevoerd worden, dat, in rechte en in feite, beide landstalen op gelijken voet stelt. In dien zin, zal een bijzonder wetsontwerp ingediend worden, om de rechten en de plichten der oversten en der onderhoorigen, betreffende het gebruik der talen, voorgoed te vestigen.

De herziening van de wet van 1913, waarvan de toepassing de beste uitslagen heeft opgeleverd, maar die nog leemten vertoonde, zal vooral tot voorwerp hebben de bestuurlijke maatregelen te bestendigen en te bevestigen, waardoor al de bevoegde Ministers, sinds 1917, getracht hebben volle voldoening aan de taalverzoeken van al de miliciens te geven.

Zoo is het, bij voorbeeld, dat zij het beginsel zal huldigen dat de eerste phase der opleiding, 't is te zeggen, de individueele opleiding, in den schoot der elementaire eenheid, per afzonderlijke groepen volgens de taal, en in de moedertaal der recruten, moet gegeven worden. Thans reeds is die opleidingswijze door ministerieele omzendbrieven voorgeschreven : maar toch is het gepast dat de wet ze bestendige, en dat de volle en doeltreffende toepassing er van niet meer afhangt van omstandigheden, die nog kunnen veranderen.

37. — Doch zulke hervorming zal al hare vruchten maar opleveren, en al de belanghebbenden maar voldoende waarborg bieden, indien al de oversten, van allen graad, ze kunnen toepassen, dank zij een wezenlijke kennis van beide landstalen.

Weshalve zal van beschikkingen de versterking van het onderwijs over het Vlaamsch in al de scholen zullen nastreven, en tevens de vereischten waaraan gansch het kader zal moeten voldoen. Wel verstaan, die vereischten zullen samengaan met het inrichten van leergangen, om de belanghebbenden volslagen in staat te stellen hunne beroepsverplichtingen te vervullen.

Ik zeg : beroepsverplichtingen, en de officieren die hunnen plicht zóó hoog beseffen, zullen het begrijpen. Zij alleen, die den oorlog hebben medegemaakt, weten, door eigen ondervinding, dat het niet mogelijk was werkelijk een goed overste te zijn, den troep die toegenegenheid, dit vertrouwen, dit veiligheidsgevoel in te boezemen, dat den overste behoefde om invloed op zijne mannen te hebben, indien hij niet in staat was met iederen soldaat in zijne moedertaal om te gaan. Door hen, die zich onder den veldtocht rekenschap hebben gegeven van die gebiedende noodzakelijkheid, en zich in dit opzicht wilden opwerken, werden er heerlijke pogingen aangewend. Zeer over 't algemeen, kan er gezegd worden, dat het kader van het Belgisch leger, onder den oorlog, er in gelukt is, een staat van zaken te verhelpen, die het leger zelf nadeel hadde kunnen berokkenen.

Maar zij, die zich de onmisbare persoonlijke moeite nog niet hebben getroost, moeten dit besluit nemen. De nieuwen moeten bij den troep komen met voldoende taalkennis om de wet te kunnen toepassen. Dat is de prijs van het behoud van het beginsel der nationale eenheid.

38. — Ook het reserve-kader moet zijne opdracht doeltreffend kunnen volbrengen. Konden er sommige jongelingen van Waalschen oorsprong uit buitengesloten worden, door, bij de opneming in de bijzondere scholen, een minimum kennis van beide landstalen van hen te eischen? Natuurlijk niet.

Maar, in die scholen, dienen een zeker aantal uren aan het onderwijs over de tweede taal besteed, mits zich bij praktische begrippen en omgangstaal te bepalen. Evenals de toekomstige officier technische begrippen opdoet, die hem te stade zullen komen, is het normaal en noodzakelijk hem de elementen der taalkennis aan te leeren, zonder dewelke hij buiten staat zou zijn, zijnen dienst behoorlijk waar te nemen.

Die vereischte, van uitsluitend militairen aard, is noch onrechtvaardig, noch kwetsend. Zij is ingegeven door het gevoel van nationale solidariteit, dat, zoowel in de Vlaamsche, als in de Waalsche hoogeschooljeugd, diep ingeworteld ligt. Ook worden de leergangen in de talen thans met vrucht in de scholen gegeven en gevolgd : ook hier gaat het om niets meer dan om eenen nu reeds toegepasten bestuursmaatregel wettelijk te huldigen.

VII.

GEVOLGTREKKINGEN.

39. — Verantwoordelijk jegens het Parlement over zijne inzichten en daden, wenscht de Minister dat er over het geheel der door hem voorgestelde hervorming, een hoffelijk, oprecht en uitgevorscht debat gehouden worde. Hij is er toe bereid alle gepast geoordeelde documentatie, allen op feiten berustenden uitleg te verstrekken. Hij wenscht, zoodra mogelijk, een algemeene bespreking, helder en kalm, zonder drift noch vooringenomenheid. Hij heeft de vaste overtuiging dat al de politieke partijen de bespreking in dien geest zullen aanvatten. In dergelijke gevallen, heeft de Kamer slechts één wil : 's lands hooger belang te vrijwaren, alle andere beschouwing ter zij gelaten.

Daarom is er bij onderhavig werk geen kritisch deel.

40. — Het ontwerp berust op het beginsel der « Gewapende Natie » verwezenlijkt door den algemeenen dienstplicht en door de inkorting van den werkelijken dienstdag, tot eenen uiterst onmisbaren termijn. Wat vergt van ons eene gezonde democratie, en tevens de bijzonder gespannen naoorlogse toestand? Gelijkheid en algemeenheid van den militairen last, de verlichting ervan, in de volle mate van de mogelijkheid der technische vereischen.

Doch « Gewapende Natie » beduidt niet ontreddering, wanorde, gemis van ernstige voorbereiding, improvisatie den dag der oorlogsverklaring, nuttelooze opoffering en ramp. Zij allen, die den oorlog hebben meegemaakt, weten aan welk gebrek aan hoofdvoorwaarden de neerlaag der legers te wijten is. Zij weten dat de uit den grond gestampte troepen, die voorbarig den vuurdoop ontvingen, ontzaglijke verliezen hebben geleden, omdat zij hunne ontoereikende voorbereiding met hun bloed moesten bekopen. In zulken frontsector volstond het de bezettingstroepen door geharde troepen te vervangen, om het dagelijksch aantal dooden tot het zesde te verminderen. En onze dappere Amerikaansche bondgenooten weten tegen welken prijs zij, in April 1918, nauwelijks ontscheepte divisies in den strijd wikkelden, die nochtans in hun land een aanvankelijke opleiding hadden ontvangen. Zij offerden zich heldhaftig op voor het heil der « Groote Zaak ».

Wie zou dan de ontzettende verantwoordelijkheid willen dragen een dienstdag voor te stellen, welken hij, in gemoede, ontoereikend oordeelen zal? Gewis, wanneer men den last draagt het vraagstuk te moeten oplossen, moet men zijne overtuiging niet afhankelijk maken alleen van deze der vakkundigen : dienaangaande heb ik mijn volle intellectuele onafhankelijkheid behouden, en het ontwerp draagt er den stempel van. Maar dient hunne meening veronachtzaamd? Mag er, zonder gegronde redenen, zonder bespreking noch uiteenzetting, van afgeweken worden? Moeten de ervaring en het gezag der roemvolle oversten, die vier jaar lang onze soldaten hebben aangevoerd, miskend worden? Dat is het niet wat de vaderlandsliefde, de democratie, noch zelfs de eenvoudige wetenschappelijke rechtschapenheid eischt.

Want hier gaat het over een vraagstuk, dat bestudeerd en volstrekt juist moet opgelost worden, als een vraagstuk in de wiskunde. Ook kan de diensttijd, waartoe de studie ervan heeft geleid, niet gewijzigd worden.

Ongetwijfeld zal er opgeworpen worden, dat de soldaten, onder den veldtocht, na een korteren opleidingstijd dan de voorgestelde, het vuur in werden gezonden, en dat het, nochtans, dezelfde vakkundigen zijn, die hunne voorbereiding hadden ingericht. Zulke vergelijking houdt geen steek, want de twee termijnen kunnen niet vergeleken worden. Terwijl de recruit ten strijde werd gezonden met zijne opleiding versch, en dus diep in het geheugen geprent, kan de milicien — moest dit pijnlijk geval zich voordoen — maar in 't vuur gezonden worden, nadat hij reeds verscheidene jaren terug in 't burgerleven is. Terwijl de opleiding in oorlogstijd in heel bijzondere stoffelijke en zedelijke omstandigheden gegeven werd, kan de opleiding in vreedstijd niet naar dezelfde omstandigheden geschieden, zelfs niet naar het zuiver stoffelijk gedeelte. Ten slotte, terwijl de eenheden van in vreedstijd den veldtocht zouden beginnen, alleen versterkt met wederopgeroepen, die zelf eene nieuwe beroepsopleiding zouden moeten ontvangen, werden daarentegen, in oorlogstijd, de recruten ingelijfd in eenheden waar zij dadelijk omgeven waren door een groote meerderheid van soldaten die twee, drie, vier jaar dienst of zelfs oorlog hadden gekend. En toch konden zij dikwerf niet tot de strijdende eenheden overgaan dan na een eerste verblijf op 't front, in bijzondere opleidingseenheden : de reserve-opleidingsdivisie-bataljons. Even nadenken over het gebeurde is dus genoeg om die bewijsovervoering te verlammen.

Men kan ook aanvoeren dat er nog andere formules van Gewapende Natie zijn, dan die welke het ontwerp huldigt — bij voorbeeld, de Zwitsersche formule. Maar dan verliest men uit het oog dat ieder volk zijn eigen geestesgesteldheid heeft, bijzondere gevaren loopt, en ook dat ieder grondgebied zijn eigen eigenschappen heeft.

Gaat het over een volk dat min of meer aan overrompeling blootstaat? Moet het voorzien dat zijn leger onmiddellijk den veldtocht dient aan te vatten, of maar na een behoorlijken tijd van voorbereiding en oefening? Is hem de neiging tot het wapenbedrijf ingeboren? Zijn de burgers van dat volk, over 't algemeen, lichamelijk en verstandelijk tot hunne militaire taak voorbereid? Is, ten slotte zijn grondgebied eene streek van vlakten, waarop massa's kunnen ontplooid en groote liniegevechten geleverd worden, zonder haast geene defilementen en natuurlijke vestingwerken, of is het eene bergachtige streek, geschikt tot plaatselijke gevechten en guerilla's, en waarin zij, die van kindsbeen af de bergen niet leerden beklimmen, moeilijk kunnen binendringen? De oplossing zal verschillen volgens het antwoord op deze vraagpunten. En bij dezelfde gelegenheid hebben wij niet alleen het gemis van overeenstemming aangetoond, maar zelfs de noodzakelijkheid eener veel strengere oplossing dan de Helvetische oplossing.

Wat wij voorstellen is — in onze oogen — de Belgische oplossing.

41. — Om te sluiten kan ik niet beter doen dan herhalen wat ik in Februari 1922 schreef in den « *Flambeau* » in den loop mijner voorbereidende studie : « Wanneer het er zal op aankomen, voor een verdedigingstaat in oorlogstijd, juist toereikend geacht ten opzichte van den huidige internationalen

toestand, een overeenkomstigen staat vast te stellen van bestendige voorbereiding in vreedstijd, dan dient men zich voor alle « doctrinarisme » te hoeden. Even zoo streng voor dit, hetwelk doet terugkeeren tot de vóóroorlogsche begrippen, methoden en organische opvattingen, als voor het « doctrinarisme » dat al wat ons gebouw heeft opgeleverd, in blok verwerpt, om het te vervangen door een gansch nieuw gebouw, zonder zich te bekommeren om den terugslag van zulke verandering op het bestaande, om wat het zou kosten en om den tijd van wanorde welken men zou te doorworstelen hebben, wellicht op 't gevaarlijkste oogenblik dat er kan voorzien worden. Wij zullen dus verstandig handelen met te « vernieuwen », na eerst het aandeel waarheid getrokken te hebben uit de stoutste thesissen, en dan deze waarheid zoeken aan te passen aan de instellingen die men wil verbeteren en veranderen in de mate van het « mogelijke », bepaald door de feiten en door de noodwendigheden waaraan men zich niet kan onttrekken. »

Verantwoordelijk voor de veiligheid van het land, tracht ik, te goeder trouw, deze veiligheid te vrijwaren.

De Minister van Landsverdediging,

ALBERT DEVÈZE.

(20)

INHOUDSTAFEL.

	Bladz.
INLEIDENDE BESCHOUWINGEN	2
I. — Persoonlijke en algemeene dienst	5
II. — Gewestelijke indeeling	9
III. — Voorwaarden van den korten dienstd.	12
IV. — Dienstd.	17
V. — Inrichting van het leger	21
VI. — Talenstelsel	25
VII. — Gevolgtrekkingen	27
